

ԳՐԱՌԵԱԿՆԵՐ

ԳՐԵՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԻՐԱԶ

Իմ աչքերի լոյսը քիչ-քիչ պակասում է, ի՞նչ անեմ,
Կեանքիդ պատրոյին է կարճանում, Սեւան, քո լոյսն ի՞նչ անեմ,
Ի՞նչպէս հալեմ աչքիս լոյսով սառցէ շղթան Մասիսի,
Խղճի մեռած մահիկն ի՞նչպէս արեւի պէս ջինջ անեմ:

* * *

Յոյսըս մնաց սեւ ամպի տակ, ամպից հանող չմնաց,
Վշտիս ամպը մեր սարերից հեռու վանող չմնաց,
Ո՞վ էր տեսել, որ ամպն այսքան երկար մնար Մասիսին՝
Սիրտս արտի պէս հերկեցին, բայց յոյս ցանող չմնաց:

* * *

Թէեւ մանուկ երգիս շուրթին ստինք ու կաթ եղաւ կեանքս,
Բայց միշտ ամպ ու կայծակի մէջ Մասսի դադաթ եղաւ կեանքս,
Ես երկնքից ոչ թէ խնձոր՝ աստղեր պիտի վար բերէի, —
Հաղիւ երեք խնձոր թողած՝ դառը հեքիաթ եղաւ կեանքս:

* * *

Մէկ էլ տեսար՝ մէկի ողին ժամանակի ողին դառաւ,
Գաղափարըդ կաղապարուեց, մէկն հաղարին բաղին դառաւ,
Ամենաօր հանուրն անգամ՝ եսի ընդդէմ թուր է թղթէ,
Մէկ էլ... տեսանք՝ աստուածացուող դարը մէկին մի կին դառաւ:

* * *

Իմ յոյսի դուռ Հայաստանիկ, ամէն քարդ համբուրեմ,
Հայ ներդաշնակ ճամբէն բացող ոսկէ դարդ համբուրեմ,
Որ ազգային սուրբ հերոսիդ դուրս հանեցիր աստղի պէս,
Եկ, Մասիսի մեծախորհուրդ ճանապարհդ համբուրեմ:

Ամէն գիշեր օրոցքներէց մի նարդիղ է դուրս գալիս,
Հայոց յոյսի անապատից ուլատիս է դուրս գալիս,
Ինչ էլ ասեմ, ինչ էլ խօսեմ, յոյս, թէ անյոյս, կեանք թէ մահ՝
Որեւ դէմքն էլ թէ քանդակեմ՝ միշտ Մասիս է դուրս գալիս...

* * *

Հայաստանը՝ ծովի կարօտ՝ ծարաւի է նմանում —
Խաւարումից նոր դուրս ելնող արեւի է նմանում,
Նորալուսնի չափ աղատուել՝ թէեւ յոյսով կը շողայ,
Դեռ գերի է արեւ մասը ու սեւի է նմանում...

* * *

Ինձ Մասիսից զրկող ձեռք նեռ է, ուրիշ նեռ չկայ,
Մասիսն Հայոց մայրն է միակ, մօրից էլ սուրբ դեռ չկայ,
Ճերմակ ձիւնը ճերմակ կաթն է յաւերժ մանուկ հայ ողբ,
Հայոց տոտեմն Արարատն է, ուրիշ տոտեմ չեւ չկայ...

* * *

Ո՛րվ Արարատ, մի՞թէ իրաւ եւ գերի սար կը մնայ,
Եւ գերի սար, եւ սիրատենչ գերի քնար կը մնայ,
Մի՞թէ իրաւ են բարբառում, թէ քեզ երբեք չեմ հասնի՝
Քանի Աստծոյ մի աշխարհում երկու աշխարհ կը մնայ:

* * *

Փլուզում է ամէն վայրկեան, բայց աշխարհը կայ ու կայ,
Ամէն մի դար լոյս է ծնում, բայց խաւարը կայ ու կայ,
Խաւարն, աւա՛ղ, լոյսի մայրն է, լոյսն էլ մայրն է խաւարի,
Փլուզում են ողջ դարերը, վշտի դարը կայ ու կայ:

* * *

Արքաներից մինչեւ ծառան՝ խոտերն են քար բնութեան,
Մարդիկ՝ թէ միշտ վերջին նայես՝ որդերն են մայր բնութեան,
Թեկուզ լուսնին ոտք էլ դնեն՝ տիեզերքն է դեռ անտէր, —
Քանի կեանքերն ակնթարթ են՝ ճորտերն են չար բնութեան:

* * *

Արդարութիւն, աւա՛ղ, թէ կաս՝ ո՞ւր են հովերն իմ Սասնայ,
Ինչո՞ւ մի բռու վանդակում են անդամ ծովերն իմ Վանայ,
Ո՞ւր է արծիւ Վասպուրականն, յոյսն ինչո՞ւ են վանդակել, —
Յաւերս ո՞վ է վանդակելու, ո՞ւր են հովերն իմ Սասնայ:

* * *

Մութ անտառ է՝ մտել՝ դուրս չեմ կարող գալ,
Վառում եմ ես, բայց ինձ լոյս չեմ կարող տալ,
Այսքան մութ կայ՝ իմ աստղն ի՞նչպէս չծնուէր՝
Դուրս էլ որ դամ, ո՞ր Տէր, կոյս չեմ կարող գալ:

Ո՛ր՛յլ դարերի բանաստեղծներ, ինձ էլ հասաւ ցաւը ձեր,
Ա՛ր՛խ, իմ նաւն էլ ժայռին բախուեց, ինչպէս բախուեց նաւը —
Ես էլ Հայոց ավին եմ փնտռում օտար ծովում ալեկոծ, —
Ինձ էլ ծովը սուզել կ'ուզէ՝ դեռ չտեսած լաւը ձեր...

* * *

Մինչեւ կաթիլը շանուշնայ՝ ծովերը չեն անուշնայ,
Մինչեւ ծովերն հովեր չտան՝ հասկերը չեն անուշնայ,
Աւա՛ղ, դառն կաթիլները դառն ծովեր են ծնում,
Մինչեւ մարդը չքնքշանայ՝ աղղերը չեն քնքշանայ:

* * *

Յանկարծ թէ մի հրաշքի պէս մանկութիւնս ինձ ետ դար,
Մօրս դրկից նոր իջնէի՝ մեղմութիւնս ինձ ետ դար,
Ուրիշ ճամբով կը սկսէի մանկութիւնից կեանքս նոր՝
Ա՛ր՛խ, չէ՛, այս է՝ պարզն է լաւը, թող դարունս ինձ ետ դար:

* * *

Մինչ ահաչուք ճշում էին թէ՛ ձեռ քաշենք Մասիսից,
Մինչ կ'ուզէին ինձ էլ պոկել աստուածաչէնք Մասիսից՝
Ես իմ որդոց անունները Սիս ու Մասիս կնքեցի,
Որ յաւիտեան ելնենք Մասիս՝ ձեռ չքաշենք Մասիսից:

* * *

Ա՛ր՛խ, դեռ Մասիս չտեսածին Մասիս սար է իմ երգը,
Պանդուխտ Հայոց վէրքոտ սրտին դեղ ու ճար է իմ երգը,
Նորարար է, հնարար է, հնարար է, նորարար, —
Հայոց յոյսի մութ մատուռին լուսարար է իմ երգը:

* * *

Աստուած մարդուց երես դարձուց, ես աստրճուց դարձրի,
Ա՛ր՛խ, մարդուց էլ իմ երեսը ես դեռ մանկուց դարձրի,
Քանզի մարդով չի յայտնում Աստուած դեռ հէզ Մասիսին,
Աստուած Հայից երես դարձուց, ես նեռ մարդուց դարձրի:

(Շարունակելի)